

Logos

*Det skall ske i den yttersta tiden
att det berg där HERRENS hus är
skall stå fast grundat
och vara högst bland bergen,
upphöjt över höjderna.
Alla hednafolk skall strömma dit.
Ja, många folk skall gå i väg och säga:
"Kom, låt oss gå upp till HERRENS berg,
till Jakobs Guds hus.
Han skall undervisa oss om sina vägar,
så att vi kan vandra på hans stigar."
Ty undervisning skall gå ut från Sion,
HERRENS ord från Jerusalem.*

(Jes 2:2–3)

**Organ för
Föreningen Logos i Österbotten rf**

**Årgång 11 • nr 1
April 2013**

Tema: Israel och den yttersta tiden

- Ledare 2 • Döden vänds till liv 3 • Glimtar från Logos årsmöte 5 •
- Israel under debatt 6 • Det utvidgade Israel 7 • Israels frälsning 10 •
- Vad tror lutheraner i dag? 12 • Notiser 14 • Predikan 15 • Verksamhetsinformation 16 •

De yttersta tingen

Varför är det viktigt att ta upp frågan om de yttersta tiderna? Vad kan vi veta om dem? Är läran om ett yttre jordiskt tusenårsrike biblisk, eller är den en villolära? Måste kristna välsigna staten Israel? Kan vi acceptera olika läror om tusenårsriket och om Israel?

I detta nummer tar vi oss an dessa frågor. Vi gör det med respekt för att Gud inte har uppenbarat allt för oss om vad som ska ske innan Jesus kommer tillbaka. Vi ska också påminna oss om att vi inte kan veta mer än vad Gud har uppenbarat för oss i sitt Ord.

Ursprunget till att detta nummer tar upp Israelfrågan och därtill hörande tankar om de yttersta tingen är en debatt i tidningen Kyrka och Folk. Vi har skäl att understryka det bibelord från 5 Mos 29:29 som Israelmisionären Andreas Johansson lyfter fram:

Det fördolda hör HERREN, vår Gud, till. Men det uppenbarade gäller för oss och våra barn till evig tid, för att vi skall följa alla ord i denna lag.

Faran att spekulera i sådant som hör till det fördolda har alltid funnits och finns i dag. Det är fråga om förbjudna spekulationer när man börjar räkna ut tider och stunder för Jesu återkomst. Han har mycket tydligt sagt oss att ingen vet något sådant.

Men samtidigt har vi fått förnuft och sinnen att läsa och rannsaka Skriften. Det som Gud har uppenbarat är ett rättesnöre för oss. Ingenting av det får utelämnas.

När vi följer apostlarnas första förkunnelse på och efter pingsten (Apostlagärningarna) blir vi kanske överraskade av hur de läste Skriften, dvs. det som vi kallar Gamla testamentet. De hämtade bevis för Kristi uppståndelse från Psaltaren och vittnesbörd om andeutgjutelsen från profetböckerna. För dem var "de sista dagarna" eller "den yttersta tiden" just den tid de levde i.

När Messias kom fullbordades profetierna. Änglarna sjöng om friden i sin julsång för herdarna. Då uppfylldes Jesajas profetia om att

svärden ska smidas till plogbillar (Jes 2:4).

Att friden inte skulle vara en yttre frid sade Jesus själv (Joh 14:27):

Min frid ger jag er. Inte ger jag er en sådan frid som världen ger.

Därför kan vi inte räkna med att lammen och vargarna någonsin ska bo tillsammans i sämja här på jorden. I världen råder ofrid. För profeterna smälte visionen om detta underbara tillstånd, som vi kallar himlen, samman med den andliga frid som Messias gav de sina.

Då vi uppmanas att önska Jerusalem frid (Ps 122:6) handlar det om friden med Gud, den som vi får genom trons rättfärdighet. Paulus framställer (Gal 4:26) det himmelska Jerusalem i en skarp kontrast mot det jordiska Jerusalem.

Den grundläggande sanningen är: det finns ingen frälsningsväg förbi Jesus, inte ens för Israel, Abrahams köttsliga barn.

Hebreerbrevet talar om Sions berg, som står fast grundat i kontrast till de jordiska bergen. Det inkluderar det berg där det jordiska Jerusalem är byggt, som kan skaka och en dag ska gå under (Hebr 12).

Förvirrande spekulationer om den yttersta tiden riskerar att få oss att glömma att Jesus kan komma tillbaka i dag – vilken dag som helst. Vi ska inte invänta något som ännu ska ske innan han kommer. "Håll er därför vakna!"

OLA ÖSTERBACKA

Logos – organ för Föreningen Logos i Österbotten rf. Ansvarig utgivare: Botvid Lindström. Redaktör: Ola Österbacka. Redaktionsråd: Klas-Erik Isaksson, John Lasén och Ralf Sandberg.

ISSN 1459-3378.

Material och diskussionsinlägg sänds helst via e-post till ola@ofsystem.fi eller per post till Skolhusgatan 11 A 9, 65100 VASA.

Tidningen sänds till dem som stött Föreningen eller meddelat intresse. Gåvor för spridningen betalas till bankkonto 497028-241584, IBAN: FI80 4970 2820 0415 84, BIC: HELSFIHH.

Pärmbild: Botvid Lindström (Dubrovnik, Kroatien)
Övriga fotografier (om annat inte nämns): Ola Österbacka.
Tryck: Korsholms Tryckeri.

Döden vänds till liv

Predikan i Biblion 31.3.2013 av Ola Österbacka

Predikotext: Hes 37:1–5, 12–14

HERRENS hand kom över mig, och genom HERRENS Ande fördes jag bort och sattes ner mitt i en dal, som var full med ben. Han förde mig fram bland dem, och se, de låg där i stora mängder utöver dalen, och se, de var alldeles förtorkade. Han sade till mig: "Du människobarn, kan de här benen få liv igen?" Jag svarade: "Herre, HERRE, du vet det." Då sade han till mig: "Profetera över dessa ben och säg till dem: Ni förtorkade ben, hör HERRENS ord: Så säger Herren, HERREN till dessa ben: Se, jag skall låta ande komma in i er, så att ni får liv.

Profetera därför och säg till dem: Så säger Herren, HERREN: Se, jag skall öppna era gravar och låta er, mitt folk, komma upp ur era gravar och låta er komma till Israels land. Ni skall inse att jag är HERREN, när jag öppnar era gravar och för er, mitt folk, upp ur dem. Jag skall låta min Ande komma in i er, så att ni får liv, och jag skall låta er få bo i ert land. Och ni skall inse att jag, HERREN, har sagt det, och att jag har gjort det, säger HERREN."

Bakgrund

Hesekiel är en Herrens profet som är verksam under den babyloniska fångenskapen, exilen, ca 600 år f.Kr. Han är sänd av Herren för att predika dom över synden. Det gör han ibland med åskådliga symbolhandlingar, men också i starka ord. Men han ska också förkunna evangelium, och det gör han särskilt i den senare delen av profetboken där den här texten är hämtad.

I kapitel 34 har vi en viktig bakgrund till vår text. Där läser vi i första hand om Israels herdar, dvs. kungarna och prästerna. De tänker mest på sig själva och låter fåren irra omkring på alla berg och alla höga kullar. Men

Källa: <http://www.zeno.org> - Contumax GmbH & Co. KG

så berättar Hesekiel att Herren själv ska ta sig an sina får. Han ska själv föra dem på bet.

De förlorade skall jag söka upp, de som gått vilse skall jag föra tillbaka, de sårade skall jag förbinda, och de svaga skall jag stärka. (v 16)

Det här påminner ju väldigt mycket om vad Jesus har sagt om sig själv. Han söker upp det förlorade fåret och bär det tillbaka på sina axlar. Och längre fram säger Hesekiel rent ut vem denne herde är (v 23):

Jag skall låta en herde uppstå, gemensam för dem alla, och han skall föra dem i bet, nämligen min tjänare David. Han skall föra dem i bet och vara deras herde.

När Jesus berättar sin liknelse om den gode herden (Joh 10) är det ingen svårighet för judarna, som utan och innan kände Hesekiels profetia, att se att han är den som profeten beskriver. Han kallas David, men det är ju inte fråga om att David skulle ha återuppstått, utan det är Davidsättlingen, Messias, som avses. I hans tid fullbordas profetierna om hur de förlorade

fåren ska återkomma till ett land i frid och trygghet. Den tryggheten är av ett andligt slag, men den beskrivs i termer av yttre frid och välbefinnande: det ska regna i rätt tid, jorden ska ge sin gröda, de ska själva bo i trygghet i landet, de ska inte vara ett byte för hednafolket, markens djur ska inte sluka dem, de ska inte mera dö av hunger, och de ska inte föraktas av hednafolket.

Allt sådant anspelar på de faror och olyckor som drabbade Israels folk, och som utgör Guds straff för deras synder och avfall. Att de nu ska slippa sådant beror på att deras missgärning ska tas ifrån dem. De ska inte straffas för sina synder, eftersom deras herde gett sitt liv för att de ska få leva i frid.

I kapitel 36 fortsätter beskrivningen av hur Israel ska återuppbyggas, hur de åter ska få bygga upp sina städer. De ska hämtas från folken och samlas från alla länder. Här finns en andlig dimension (v 25–28):

Jag skall stänka rent vatten på er, så att ni blir rena. Jag skall rena er från

all er orenhet och från alla era avgudar. Jag skall ge er ett nytt hjärta och låta en ny ande komma in i er. Jag skall ta bort stenhjärtat ur er kropp och ge er ett hjärta av kött. Jag skall låta min Ande komma in i er och göra så att ni vandrar efter mina stadgar och håller mina lagar och följer dem. Så skall ni få bo i det land som jag gav åt era fäder, och ni skall vara mitt folk och jag skall vara er Gud.

Den nya tillvaron i frid och trygghet är alltså förknippad med nyförelse, och här ser vi att dopet har en central roll. Tillvaron av frid och trygghet i deras land är inte definierad på ett yttre sätt, även om ett bildspråk från det vanliga livet används. Det handlar om ett andligt liv, en andlig gemenskap med deras herre och herde. Av Nya testamentet vet vi att en sådan gemenskap bildas bara genom tron på Jesus.

Döden vänds till liv

Vi ska ha det här i minnet när vi nu återvänder till vår egentliga text. Hesekiel får här i uppdrag att förmedla hopp till de fångna i Babel, som hotas av förtvivlan. De är som döda ben, som är samlade i ett avlägset land. Kan en massa döda ben få liv?

Den frågan borde normalt besvaras med ett nej. Hesekiel vet, att det bara är Gud som kan svara. För Gud är ingenting omöjligt. Och Gud svarar med att låta honom profetera över benen, att de ska få liv igen. Det bortförda folket ska väckas till liv, dvs. de ska få återvända till sitt land och få nytt hopp.

Gud lovar att göra samma sak som han en gång gjorde med Adam, då han skapade honom: "Jag skall låta ande komma in i er, så att ni får liv."

Under Hesekiels ord händer så miraklet: vi ser ett slagfält med en massa lik, och de här liken börjar leva igen. Benknotorna läggs till varandra, senor och muskler växer fram och de täcks med hud. Precis som vid skapelsen är det Ordet som åter en gång skapar liv. Det stod inte i Hesekiels makt att låta benknotorna få liv, men han hade tillgång till en makt som kunde föda liv.

Samma makt är verksam också i dag. När vi hör Guds Ord är det verksamt. Och det är Ordet om den uppståndne som är det centrala. Det

var det som apostlarna predikade på pingsten och i fortsättningen, som vi läser om i början av Apostlagärningarna.

Uppväckelsen från de döda är förknippad med insikten att Gud är Herren, och att han låter det ske därför att han är trogen sitt löfte till fäderna. Han skapar nytt liv i andligt avseende:

Jag skall låta min Ande komma in i er, så att ni får liv.

Det här kan vi jämföra med Jesu ord i Joh 5:25:

Den stund kommer, ja, den är nu inne, när de döda skall höra Guds Sons röst, och de som hör den skall få liv.

Den stunden är nu inne, säger Jesus. De döda hör Guds Sons röst och de som hör den, alltså de som tar emot hans budskap i tro, de ska få liv. Det här handlar inte om den kroppsliga döden, även om det också hände vid enstaka tillfällen att Jesus uppväckte kroppsligen döda, utan det handlar om trons nya liv som väcks genom predikan.

Samma sak ser vi av Paulus ord i Ef 2:1–5:

Också er har Gud gjort levande, ni som var döda genom era överträdelser och synder. Tidigare levde ni i dem på den här världens vis och följde härskaren över luftens välde, den ande som nu är verksam i olydnadens söner. Bland dem var vi alla en gång, när vi följde våra syndiga begär och gjorde vad köttet och sinnet ville. Av naturen var vi vredens barn, vi liksom de andra.

Men Gud som är rik på barmhärtighet har älskat oss med så stor kärlek, också när vi ännu var döda genom våra överträdelser, att han har gjort oss levande tillsammans med Kristus. Av nåd är ni frälsta.

Genom våra synder var vi alla döda, alltså utan gemenskap med Gud. Vi var som benknotorna som Hesekiel såg i dalen. Kan sådana benknotor få liv? Är det möjligt att den som följer sina syndiga begär och handlar efter köttet, och som därmed är vredens barn, kan få liv igen och leva i Guds gemenskap?

Jo, vi får veta att Gud kan väcka upp oss på samma sätt som han gav liv åt benknotorna i Hesekiels syn. Det gör han för att han är så rik på barmhärtighet och har älskat oss med

så stor kärlek, fast vi var döda i våra överträdelser. Han har gjort oss levande med Kristus!

Det här är påskens stora budskap: Döden har vänts till liv. Nederlaget har blivit seger. Så som Jesus uppstod ur graven ska också vi som varit döda i våra synder uppstå, först till ett liv i gemenskap med honom här på jorden, och sedan i en evig gemenskap i himlen. Garantin för det är Jesu uppståndelse.

Hesekiel förmedlar till oss ett löfte och en förvissning om Guds rika barmhärtighet, för han är trofast och håller sina löften. På samma sätt som han lät Israels folk återvända till sitt land efter exilen i Babel, trots att de var döda i överträdelser och synder, så har han förbarmat sig över oss i Jesus Kristus och gjort oss levande med honom, när han genom sitt Ord födde oss på nytt.

Som vi hörde tidigare har han gjort det på ett särskilt sätt: genom att stänka vatten på oss, så att vi blev rena. Det är dopet han talar om. Därför undervisar Nya testamentet om att dopet frälser oss, eftersom det för oss till gemenskap med Jesu död, så att vi genom dopet dör från våra synder tillsammans med Jesus, men också uppstår med honom till nytt liv.

Lika visst som att Gud förde sitt folk tillbaka till Palestina och Jerusalem, lika visst ska han därför föra alla som tror på honom till sin gemenskap där vi får bo i trygghet under den gode herdens vård och där han tar sig an oss och förbinder oss från alla våra skador.

Och ni skall inse att jag, HERREN, har sagt det, och att jag har gjort det, säger HERREN.

"Ni ska få bo i ert land"

Vi har ännu en sak kvar att säga. Orden om att Israel åter ska få återvända till sitt land, ska de uppfyllas bokstavligt? Kan vi se att återuppbyggnaden av staten Israel år 1948 och framåt är en ny uppfyllelse av Hesekiels profetia?

Vi ska då minnas tre viktiga saker.

1) Det första är att profetian lyfter fram *den andliga dimensionen*. Som vi såg när det gällde profetian om herden, som förverkligas när David kommer till sitt land, alltså Jesus, så

ligger den yttersta betydelsen av de ord som Heseziel fick just i den andliga uppfyllelsen, när människor kommer till tro på Jesus och lever under honom i hans rike.

Att Gud också regerar över världshistorien och låter visa sin makt på olika sätt är helt klart. Han kan använda vilka nationer som helst för att föra fram sitt budskap. Så gjorde han ju också med den tyranniske kungen Nebukadnessar (som Daniel berättar om). Så mycket mer kan han också använda sitt gamla folk Israel, judafolket, för att förklara och demonstrera sin vilja. Det är inte vi som bestämmer vad Gud gör. Det gör han själv. Därför är det väldigt intressant att se hur han handlar inte minst i Israel.

Gud demonstrerar sin helighet och avsky mot synden i världens händelser, folkens öden och katastrofer. Det har han gjort på ett förskräckligt sätt mot det jordiska Israel i flera omgångar. Han visar sin trofasthet i evangelium om Jesus Kristus när Ordet predikas om syndare vänder om till honom. Och evangeliet gäller alla, både judar och hedningar.

2) Det andra är att det finns *bara en frälsningsväg*. Petrus uttryckte det klart inför Stora rådet (Apg 4:12):

Hos ingen annan finns frälsningen. Inte heller finns det under himlen något annat namn, som givits åt människor, genom vilket vi blir frälsta.

Detta namn är Jesus Kristus, Herren och Messias. Det finns ingen annan Messias. Det finns ingen annan Frälsare. I honom har allt vad profeterna sagt gått i uppfyllelse. Det finns bara en sak som ännu återstår: Jesus ska komma tillbaka för att döma levande och döda.

Inför Jesus skiljs människor åt. De som hälsar den uppståndne som sitt enda hopp mot synd, död och djävul ska också bli beskyddade av honom och ingen dom ska nå dem. De som försöker komma in i himlen någon annan väg blir utanför.

3) Och till sist: Om den dagen då den slutliga uppståndelsen sker och Jesus kommer tillbaka *vet ingen något*. Det finns olika fantasier om vad som ska hända innan han kommer. Men om vi skulle ha en stor världshändelse som ännu måste ske innan

han kommer, som t.ex. att Jesus ska visa sig på Oljeberget och samla alla judar till en sista världsmission, då skulle vi veta att han inte kommer än. Då måste först denna yttre händelse ha skett, och då kan vi veta att han är nära.

Men de tecken som Jesus talar om inför sin ankomst är sådana att de alltid har funnits, även om de blir allt starkare. Kristna har väntat honom i alla tider. Och under den tiden ska vi leva i hans land i trygghet, i det rike som fäderna brukade kalla nåderiket, där Gud styr genom sina nådemedel.

Gud give att vi i dag, medan nådens dag varar, inser vem HERREN är och har del i hans uppståndelse. Det budet går i dag ut till oss alla: Låt oss i dag fröjas och vara glada. För *Kristus är sannerligen uppstånden!*

*Ur gravens mörker stod du opp,
och därför är du allt vårt hopp.
Befria oss från dödens lag,
skänk liv med dig på domens dag.*

*Vi tackar dig som dödens makt
har under dina fötter lagt.
Vi prisar dig som allt förmår,
o Son och Ande, Fader vår!*

(Psb 89, Olaus Petri fr. latinsk hymn)

Glimtar från Föreningen Logos årsmöte

Föreningen Logos i Österbotten var samlad till ordinarie årsmöte onsdagen den 20 mars 2013.

Året medförde betungande ekonomiska åtaganden. Under vintern genomfördes en genomgripande ändring av värme- och ventilations-systemet. Samtidigt togs ett håll upp i väggen bakom hallen och en ny toalett för herrar inreddes i en del av det förra förrådet. Damtoaletten försågs med dusch.

En diskmaskin har anskaffats.

Förhandlingarna med Bostads Ab Skolhusgatan 13 har inte resulterat i några förändringar av bostagsordningen, vilket vi har strävat efter för att nå en rättvis fördelning av driftsutgifterna och för att slippa delta i stora investeringar i bostäderna.

Biblion hyrs regelbundet som gudstjänstlokal av S:t Johannes evluth församling, Suomen Luther-säätiö och Suomen luterilainen tunnustuskirkko.

Föreningen fick i början av året nya webbsidor under domännamnet *foreningenlogos.fi*.

Logosmappen har ett troget antal besökare. Det överlägset största besökarantalet uppvisar Folkbibeln Online, men också Logosmappens egna sidor ses som en viktig kristen nätresurs. Under året registrerades besök av drygt 5 000 unika personer, medan det var ungefär tio gånger så många för Folkbibeln.

Två viktiga nyheter i Logosmappen noterades, båda gällande dopet. Den kända boken *Barndopet under de fyra första århundradena* av J Jeremias kunde läggas ut i svensk översättning tack vare Joakim Förars energiska insatser. Leif Jensens norska översättning av Johann Gerhards avhandling om dopet har också erbjudits och med tacksamhet lagts ut.

LogosDirekt har under året endast använts för sändning av Anders Gärdeborns föreläsningar *Adam och Eva-lutionen* på årsfesten 17.5. Detta tillfälle utgjorde besökarrekord med ca 80 personer närvarande.

Tidningen Logos gavs detta år ut endast två gånger. Det tredje numret ersattes av en fyrsidig information och en jultidning från LFS-LFU.

Samarbetet med Lappträsk hembygdsförening har fortsatt. En del av arkivalierna har via Thomas Rosenberg återbördats till Nyland för bearbetning och arkivering i Kycklings hembygdsgrd.

Från ekonomin kan nämnas att det sammanlagda beloppet av tillförda medel, där gåvor och kollekt ingår, uppgick till 26 650 euro. I summan ingår bostadsbolagets andel på drygt 8 700 euro för ventilationskostnaderna. Av renoveringskostnaderna aktiverades ca 20 000 euro medan knappt 15 000 lämnades som kostnader. Talkoinsatser utgjorde en stor lättnad i renoveringsutgifterna. Vid årsskiftet var Föreningens banklån 28 620,25 euro.

För arbete, förböner, offer och understöd uttalar Förenings styrelse sitt varma tack.

OLA ÖSTERBACKA

Israel under debatt

Att Israel är i stormens öga i politiskt avseende är uppenbart för alla som följer världsnyheter.

I tidningen Kyrka och Folk har under vintern pågått en annan, och rätt anmärkningsvärd debatt om Israel. Den initierades genom ett referat av ett föredrag som Andreas Johansson, missionär för Den Norske Israelmisjon, har hållit på Församlingsfakulteten i Göteborg (Kyrka och Folk nr 5/2013).

Vi refererar debatten och återger ett av inläggen i sin helhet.

Andreas Johansson (i det följande AJ) berättar i sitt föredrag om de messianska judarna, som räknar sig som judar och samtidigt tror på Jesus. Denna grupp befinner sig mitt emellan judarna och de kristna, dvs. sådana som vi som inte räknar vår härkomst från Israel.

AJ frågar om Jesus var kristen. Nej, säger han, han var jude. Han hade judisk mor och han höll sig till de religiösa föreskrifterna i Gamla testamentet.

På samma sätt var apostlarna judar. Nästan alla de bibliska texterna är skrivna av judar och handlar om judar. Den Gud vi tror på är Israels Gud.

Vi som tillhör andra folkslag har inte skapat något nytt i och med kristendomen. Enligt AJ har vi icke-judar fått erbjudandet att tro på Israels Gud i andra hand. Messias kan inte frälsa någon om inte Israels Gud står för alla sina löften till Israel. Om Gud plöts-

ligt skulle bryta sina löften till Israel, kunde han också överge kyrkan, och inte bara den, utan var och en av oss. Men: "Det där med att överge är lik-som inte Guds grej!"

Judarna är ändå medvetna om att de ska vara ett ljus för folken, men det är ofta oklart hur det ska gå till. Möjligheterna till förening har ödelagts av kyrkohistorien och förintelsen. "Luther" är inget fint ord på hebreiska, eftersom Hitler använde citat av Luther för att rättfärdiga sina illdåd.

Tanken att Gud har övergett sitt folk ledde till förföljelser och dödande av judar. "Mission" är bland det fulaste som kan sägas i Israel.

Därmed kom AJ in på begreppet "ersättningsteologi", som lär att kristendomen har tagit över Guds löften till judarna. Därmed är Gud färdig med dem. Judarna kan bli kristna som individer, men inte som folk.

Det här skapar ett problem: Vad gör man med alla löften om att judarna ska samlas till sitt land igen? Och vad betyder orden i Rom 11:26: "Hela Israel ska bli frälst"?

AJ avslutar med en vision: "Kan ni se framför er vad som kan hända när judar i stora skaror omvänder sig till tron på Jesus?" Han väntar på att Gud ska gripa in och förmanar att under denna tid predika evangeliet – först för juden.

I nummer 8 publicerade tidningen ett genmäle av Lars Borgström, pastor i Lutherska församlingen i Stockholmsområdet. Det återges i sin helhet på nästa sida, något redigerat typografiskt.

Andreas Johansson svarar i nummer 9 och på detta ger Borgström svar i nr 11. Sedan avslutas debatten i nummer 12 med inlägg från båda.

Korta referat av dessa inlägg ges på s. 9.

Från första sidan av Kyrka och Folk, nummer 5/2013.

Det utvidgade Israel

Insändare av Lars Borgström i Kyrka och Folk nr 8/2013.

I Kyrka och Folk 2013:5 återges ett föredrag som Israelmisionären Andreas Johansson hållit på Församlingsfakulteten i Göteborg. Som ofta annars framförs tanken att Guds löften inte kan bli om intet, och att därför förbundet med det judiska folket består.

Den s.k. ersättningsteologin, att kristendomen skulle ha tagit över Guds löften till judarna, ifrågasätts också. Vi påminns också om de förföljelser som skett under kristet namn gentemot judarna genom historien.

Slutligen lyfts några bibeltexter fram för att visa att "hela Israel", i betydelsen "judar i stora skaror", skall bli frälst och att alla folk skall komma till Israel. Hur förhåller det sig egentligen med dessa saker?

Endast ett Gudsfolk

Först måste vi slå fast att de som har Abrahams tro är hans verkliga barn (Gal. 3:7). Och Abrahams tro var att hålla fast vid löftet som Gud gav honom, löftet om den, i vars namn alla folk på jorden skulle välsignas (1 Mos. 22:18). De judar som tillhörde det sanna Gudsfolket, de sanna Abrahamsbarnen, tog emot den utlovade Messias när Han väl uppenbarat sig och evangeliet förkunnats för dem.

Så var det med den gamle Simeon som tog barnet Jesus i sina armar. Han bytte då inte religion. Han konverterade inte från judendom till kristendom. Det som skedde var att de gammaltestamentliga löfterna gick i uppfyllelse. Simeon fick se hur de löften han hela sitt liv trott på blev verklighet. Kyrkan, som tror på Jesus, är därför den sanna arvtagaren av patriarkernas och profeternas religion. Hon är "Guds Israel" (Gal. 6:16).

Men ordet "ersättningsteologi" är missvisande. Kyrkan har inte ersatt, utan utvidgat Israel, på så sätt att hedningarna har inympats på olivträdet, löfträdets, och får del av dess rot och sav. Det finns bara ett Guds folk, och det är de judar och hedningar som tillsammans tror på Jesus Kristus, "Han som gjorde de två till ett och rev ner skiljemuren" (Ef. 2:14/15).

De som däremot förkastar Jesus är inte verkliga israeliter, hur mycket judisk börd de än har (Rom. 9:6–7):

Ty Israel är inte alla som kommer från Israel, och inte heller är alla Abrahams efterkommande hans barn."

Hur är det då med de bibelställen som anfördes i föredraget för att visa att stora skaror av judar (alla?) skall bli frälsta och att hedningar skall strömma till Israel?

Endast en rest blir frälst

Det kommer inte att bli någon allmän omvändelse av det judiska folket såsom Johansson tycks mena. Det är endast det sanna Israel som skall bli frälst, d.v.s. den fulla skaran (endast känd av Gud som utkorat dem av evighet, Ef. 1:4–5) av alla judar och hedningar som tror på Jesus. Bland judarna (liksom bland hedningarna) är denna skara en minoritet.

Paulus citerar Jesaja och säger om det etniska Israel, judafolket: "Om än Israels barn vore talrika som havets sand, skall bara en rest bli frälst." (Rom. 9:27) Alltså skall inte hela judafolket bli frälst, utan endast det verkliga Israel (som kallas Guds Israel, Gal. 6:16).

Det är genom hedningars och judars upptagande i Guds rike – genom omvändelse och tro på Jesus Kristus – intill tidens slut, som "hela Israel skall bli frälst" (Rom. 11:26).

"Hemligheten" i Rom. 11:25 beskriver C.F.W. Walther sålunda (Lehre und Wehre, 1859, s. 329f):

Hemligheten består i att judafolket aldrig blir helt förstocket, att dess förstockelse alltid skall förbli endast partiell, så att så länge hedningar blir omvända, blir också judar det, och så länge hedningarnas nådatid varar, varar också judarnas nådatid. Så lunda skall aldrig den tid komma, då endast hedningar går in i Kristi rike ... Gud skall hålla sitt löfte. Han skall därför allvarligt sörja för, att det alltid ända till den yttersta dagen finns ett judafolk, och vidare, att ur detsamma alltid ända till den yttersta dagen några skall bli omvända, benådade

Lars Borgström i Pedersöre i maj 2009.

och saliga. Och så, på detta härliga, beundransvärda och tillbedjansvärda sätt skall genom Guds obegripliga trohet, sanning, barmhärtighet, tålmod och längmodighet hela det av honom i förväg utvalda Israel (11:2) bli frälst, ingen enda själ undantagen.

Det är så, d.v.s. på det sättet, hela (det sanna, egentliga) Israel skall bli frälst. Många läser som om det stod "då blir hela Israel frälst", d.v.s. efter att hedningarna i fullt mått kommit in i Guds rike skall hela Israel, som man tror är det judiska folket, bli frälst. Men det är att missförstå texten. Det grekiska ordet *houtās* betyder "på så sätt", inte "därefter".

Hedningarna strömmar in i Kyrkan

Johansson menar också att alla folk skall strömma till det jordiska, geografiska Israel. Men det är en missuppfattning av Jes. 2:2–3, där det står:

Det skall ske i den yttersta tiden att det berg där HERRENS hus är skall stå fast grundat och vara högst bland bergen, upphöjt över höjderna. Alla hednafolk skall strömma dit. Ja, många folk skall gå iväg och säga: 'Kom, låt oss gå upp till HERRENS berg, till Jakobs Guds hus. Han skall undervisa oss om sina vägar, så att vi kan vandra på Hans stigar.' Ty undervisning skall gå ut från Sion, HERRENS ord från Jerusalem.

Anhängare av uppfattningen att ett jordiskt yttre tusenårsrike skall avsluta denna tidsålder, de s.k. *kiliasterna* eller *millennialisterna* (särskilt vanlig föreställning inom pingströrelsen och trosrörelsen), hävdar att detta skall uppfyllas i bokstavlig bemärkelse på det sättet att Jerusalem kommer att bli världens centrum och att hedningar i rent fysisk bemärkelse kommer att resa dit för att tillbe och motta undervisning.

Detta, att alla folk skall samlas på Sions berg är ju en förutsägelse som går igen på flera ställen i Gamla testamentet. Nu är det bara så, att Skriften själv inte förlägger uppfyllelsen av detta till något för oss ännu framtida tusenårsrike, utan lär att detta redan gått i uppfyllelse. I Hebr. 12:22 heter det nämligen om alla, judar som hedningar utan avseende på deras jordiska, geografiska vistelseort, att de "har kommit till Sions berg och den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem"

Men man behöver inte gå till Nya testamentet för att förstå att det är

fråga om ett andligt kommande till Sions berg, något som sker genom tron. I de anförda orden från Jesaja heter det tvärtom att hedningarnas kommande till Sion skall ske på det sättet att det från Sion skall utgå undervisning och Herrens Ord utgå från Jerusalem (Jes. 2:3). Detta gick i uppfyllelse vid den yttersta tidens (så kallas tiden mellan Jesu fullbordade försoningsverk och Hans återkomst i härlighet) inbrytande, då Paulus och de andra apostlarna reste ut från Jerusalem med evangeliet om den korsfäste och uppståndne Frälsaren till den hedniska världen.

Varhelst någon hedning kom till tro på denna från Jerusalem utgående undervisning om frälsningen genom Jesu namn och blod – om det nu skedde i Mindre Asien, i Grekland, i Rom eller så småningom här uppe i Norden – så hade han tagit sin tillflykt till Sion, den fasta klippan. Han blev då en medlem av Guds folk, den stora skara om vilken det står i Upp. 14:1:

Och jag såg, och se: Lammet stod på

Sions berg och med Lammet etthundrafyrtiofyra tusen som hade Hans namn och Faderns namn skrivna på sina pannor.

Genom apostlarnas undervisning som utgick från Sion kom alltså hedningar till det andliga Sion utan att geografiskt komma till det fysiska Sions berg. De etthundrafyrtiofyra tusen som står med Lammet på Sions berg är den fullkomliga skaran av Guds barn, alla kristna genom alla tider: tolv (det gamla förbundets tal efter de tolv stammarna) gånger tolv (det nya förbundets tal efter de tolv apostlarna) gånger tusen (en fullkomlig, total skara). De står alltså på Sion trots att de flesta av dem aldrig någonsin varit i Israel. De kom till Sion genom att lyssna till evangeliet och ta emot det i tro. Ja, de är t.o.m. levande stenar i själva templet som står på Sion (1 Kor. 3:16, Ef. 2:20–21 och 1 Petr. 2:5).

LARS BORGSTRÖM
präst i Lutherska Församlingen
i Stockholmsområdet

Messianska judar

Wikipedia definierar messiansk judendom på följande sätt: "En religiös rörelse som tror att Jesus är den återuppståndne judiske Messias."

Rörelsen är mycket brokig. Det finns två huvudgrupper. Den ena har närmast sig kristendomen, men det finns också icke-trinitariska messianska judar som står närmare judendomen och som alltså inte tror på den treenige Guden.

Enligt vissa messianskt troende är kristendomen ett avsteg från den bibliska tron. Man iakttar den judiska lagen, men vissa räknar inte *Mishna* (den första skrivna sammanfattningen av den judiska lagen) och *Talmud* (judarnas stora skrifsamling på ca 20 000 sidor) vara normerande.

Alla judiska organisationer förkastar tanken att messianism är en form av judendom. Det finns uppskattningsvis mellan 6000 och 15000 messianska judar i Israel. Dessa är ofta utsatta för diskriminering.

Över hela jorden finns en miljon messianska judar i en mångfald grupper, verksamma i över 400 synagogor. En del bedriver missionsarbete i Israel, vilket inte ses med blida ögon av judar som menar att det är hedningarna som behöver omvändas.

Judendom

De största grupperna inom judendomen är ortodox judendom, konservativ judendom och reformjudendom.

Ortodoxa judar är mest observanta mot judisk lag. De känns igen på att de bär *kippa* (kalott) och en speciell form av bönesjal (*tallit katan*). Den strängaste varianten är *haredisk* judendom, som motsätter sig sionism och judiskt styre av Israel. De bär ofta hatt och kaftan.

De konservativa judarna är betydligt liberalare än de ortodoxa och är mer positiva till modern kultur.

Den reformistiska judendomen har sitt ursprung i Tyskland och uppkom under 1800-talets senare hälft. De har övergett dietföreskrifterna, använder landets språk och låter hela familjer sitta tillsammans. De har ofta också accepterat söndagen som vilodag.

Allmänt kan sägas att reformjudarna liknar liberalteologerna inom kristendomen. De är toleranta mot homosexuella och ger möjlighet åt dem att ingå äktenskap.

Wikipedia uppger att det finns stora skillnader mellan amerikansk reformjudendom och brittisk. Söndagen accepteras bara av amerikanerna.

Tips för ytterligare fördjupning

Seth Erlandsson: *Israels frälsning* (Biblicums småskrifter nr 10, 1979)

Seth Erlandsson: *Israel som Guds tjänare* (Biblicums småskrifter nr 16, 2012, identisk med Biblicum nr 1/2012)

Ola Österbacka: *Hoppets bekräftelse*, kap. 9, från s 206 (2:a upplagan). Finns även i logosmappen.net/uppbbyggelse/bocker/hb/hb_92.html.

Ett antal föredrag av Seth Erlandsson finns som mp3 på www.lbk.cc, klicka på Media > Äldre material > MP3 > Föredrag.

De flesta kan också hittas i databasen OUS: logosmappen.net/ous > sök på talare: Seth Erlandsson eller ämnesord: Israel.

För den som läser engelska rekommenderas *End Times: Jesus Is Coming Soon* (Ändens tider: Jesus kommer snart) av Thomas P. Nass, NPH. Den kostar \$18 på Amazon och fås också som e-bok för Kindle.

Debattens fortsättning

Först juden, sedan greken

Andreas Johansson svarar Borgström i nr 8. Han instämmer i att det finns bara en frälsningsväg, och stryker under Petrus ord i Apg 4:12: *Hos ingen annan finns frälsningen*. Både judar och hedningar har samma del i Guds förbund.

När AJ sedan citerar Rom 1:16: "en Guds kraft som frälser var och en som tror; först juden och sedan greken", visar han på en skillnad. Han understryker att missionen i första hand gäller judarna.

Detta har LB svårt att omfatta i sitt andra svar i nr 11. Det vanliga är att versen uppfattas frälsningshistoriskt: det särskilda folk, som härstammar från Abraham, och varifrån Jesus skulle komma, hade ett företräde i den situationen. Numera gäller dock att vi ska predika evangeliet i lika mån för judar och hedningar.

I sitt andra svar medger AJ att versen ska förstås frälsningshistoriskt, men hävdar att vi befinner oss i samma frälsningshistoriska epok som då Paulus skrev detta. Paulus gick först till synagogan i varje ny stad han besökte.

Är samtliga löften uppfyllda?

AJ anser att alla löften i NT ännu inte har uppfyllts. Det som Jesus gjorde på korset och genom sin uppståndelse är utan tvekan en uppfyllelse av profetierna, men för apostlarna är en stor del av profetierna fortfarande futurum, även efter Jesu uppståndelse och pingstdagen.

AJ vill läsa profetierna med samma inställning och samma förväntningar till framtiden som apostlarna hade. Han medger dock att han inte förstår dem alla, och inte heller ser han ordningsföljden mellan dem klart.

LB hävdar däremot att *samtliga* löften, bortsett från Herrens återkomst, redan är uppfyllda. "Om vi ännu har att vänta på att saker skall inträffa med den jordiska nationen Israel, att judar skall massomvändas o.s.v. kan inte domens dag inträffa när som

helst. Därmed är det uppenbart att dessa tankar har en andligt sövande effekt på dem som tar dem till sig."

AJ instämmer i vikten av att alltid vara beredd på Jesu ankomst, men menar att den andligt sövande effekten i regel är större där man talar lite eller inte alls om Jesu återkomst och profetior om framtiden.

Friden hos Jesaja

Ett centralt ställe i debatten gäller tolkningen av Jes 2:4. Det lyder:

Han skall döma mellan hednafolken och skipa rätt åt många folk. Då skall de smida sina svärd till plogbillar och sina spjut till vingårdsnivar. Folken skall inte mer lyfta svärd mot varandra och inte mer träna sig för krig.

LB hade i sitt första svar (se s. 7) citerat verserna 2–3. AJ konstaterar att det för honom var självklart att hednafolken som strömmar till Sion kommer dit genom att lyssna till evangeliet och ta emot det i tro. Han kan tänka sig att omfatta LB:s tolkning under två förutsättningar: 1) att textavsnittet Jes 2:2–3 är ett naturligt avgränsat textavsnitt och 2) att profetian ska läsas med bara en messias-kandidat i åtanke.

Han fortsätter med att hävda att dessa verser ska förstås i sammanhang med de följande verserna. Han kan inte se att världens vapenarsenal har gjorts om till jordbruksredskap. Därför kan han inte se att orden är uppfyllda andligt, eftersom kyrkosplittningens tid inte är förbi.

Den andra förutsättningen verkar märklig mot bakgrund av att det var självklart för apostlarna att det fanns bara en Messias. AJ menar dock att det på NT:s tid fanns en situation med flera messias-kandidater.

LB går i nr 11 i svaromål till tolkningen av Jes 2:2–3. Beskrivningen av fridsriket sätts redan i Jesajas bok i samband med Jesu födelse. Den frid som Jesus kom med till världen förkunnas av änglaskaran vid Betlehem.

Jesus talar om den frid som han lämnar i sitt avskedstal: "Inte ger jag er en sådan frid som världen ger."

Det finns redan en inre, fullkomlig, andlig enhet mellan kristna, vilka kyrkosamfund de än tillhör.

Ska alla judar bli omvända?

En av de frågor som gett upphov till många debatter utgår från Rom 11:25–26:

Bröder, jag vill att ni skall känna till denna hemlighet, för att ni inte skall ha för höga tankar om er själva: förstockelse har kommit över en del av Israel och så skall det förbli, till dess att hedningarna i fullt antal har kommit in. Och det är så hela Israel skall bli frälst, som det står skrivet: Från Sion skall Frälsaren komma och skaffa bort all ogudaktighet från Jakob.

Här förblir en motsättning mellan de båda skribenterna. AJ menar att "Israel" ska förstås lika i båda verserna, nämligen om det jordiska Israel, medan LB här ser en betydelseskiftning så att det i v 25 handlar om det jordiska Israel och i v 26 om Israel i överförd mening. Paulus skiljer på två olika Israel (jfr Rom 9:6–7): det etniska Israel, Abrahams fysiska ättlingar, och det andliga, dvs. alla som genom tron är Abrahams sanna barn.

LB ger exempel på motsvarande betydelseskiftningar hos Paulus.

Endast en rest av det etniska Israel ska bli frälst, och likaså gäller förstockelsesdomen bara en del av det judiska folket. Men hela det andliga Israel ska slutligen bli frälst. Det är fråga om alla utvalda, både alla utvalda från hednafolken och den utkorade resten bland judafolket.

Debatten avslutas med LB:s konstaterande att det är viktigare att vi begrundar vår egen frälsning än frälsningsantal, och att missionen är av yttersta vikt.

"Jag är helt och fullt med på att sprida evangeliet till alla folk, och gläder mig över att människor viger sina liv åt missionens tjänst, såväl bland judar som hedningar."

Sammanställning: OÖ

Hela debatten kan följas på tidningen Kyrka och Folks webbplats: <http://www.kyrkaochfolk.se>. Skriv in sökordet *Israel* (rutan Sök på sidan). I listan hittas (i omvänd ordning): "Att överge är inte Guds grej" (23.1, ursprungligt reportage), Det utvidgade Israel (13.2, LB), Svar till Lars Borgström (20.2, AJ), Mera om Israel (6.3, LB), Israeldebatten avslutas (13.3, AJ och LB).

Israels frälsning

Den 12–13 november 2011 höll teol.dr Seth Erlands-son en serie föredrag under S:t Johannes evangelisk-lutherska församlings bi-belhelg i Lepplax och Vasa. Föredragen bar rubrikerna "Sinaiförbundet", "Israels tjänaruppdrag" och "Nytt vin i nya säckar".

De tre föredragen pu-blicerades i nr 1/2012 av tidskriften *Biblicum*, som också gavs ut som små-skrift nr 16: "Israel som Guds tjänare". Som fjärde kapitel har den några ut-drag ur en tidigare skrift "Israels frälsning" (*Bibli-cums* småskrifter nr 10).

Vi gör här några utdrag ur skriften, som Logos tillhandahåller på sitt bok-bord och rekommenderas för studium. Den kan ock-så laddas ner som pdf på www.biblicum.se.

De nämnda föredragen kan lyssnas (och ses som video) via databasen OUS (<http://logosmappen.net/ous>).

En "ersättningsteologi"?

Paulus liknar Israel vid ett olivträd (se Rom. 11:17–24). Otroende is-raeliter och judar liknas vid grenar som har "brutits bort" och troende från hednafolken vid grenar som har "ympats in". Bara troende från Israels och Juda hus och troende från hednafol-ken tillhör "det äkta olivträdet".

De troende från hednafolken har alltså inte ersatt Israel utan är tillsam-mans med troende judar det sanna Is-rael. De har inympats i det äkta oliv-trädet och kan kallas för sanna judar.

"Ty den är inte jude som är det till det yttre, och omskärelse är inte något som sker utoärtes på kroppen. Den är jude som är det i sitt inre, och hjärtats omskä-relse sker genom Anden och inte genom bokstaven." (Rom. 2:28–29)

"Israel är inte alla som kommer från Israel." (Rom. 9:6)

"De som håller sig till tron, de är Ab-rahams barn." (Gal. 3:7)

Paulus citerar profeternas ord om att hedningar ska komma till tro och kallas Herrens folk och att bara en rest av Israel ska bli frälst:

"Så säger Gud genom Hosea: *Det folk som inte var mitt ska jag kalla mitt folk ... Men om Israel utropar Jesaja: Om än Israels barn vore talrika som ha-vets sand, ska bara en rest bli frälst.*" (Rom. 9:25–27)

Samtidigt varnar han de kristna för att ha för höga tankar om sig själva. Förstockelsesdomen över Israel är inte total (Rom. 11:25). En rest av gamla förbundets Gudsfolk ska bli frälst. Gud har inte bara makt att upptända tro hos hedningar och inympa dem i det äkta olivträdet.

Han har också makt att genom evangeliet om löftenas sanna uppfyl-lelse upptända tro hos avfallna judar och på nytt inympa dem i det äkta olivträdet.

"Bröder, mitt hjärtas önskan och min bön till Gud för dem är att de ska bli fräl-sta. Jag kan vittna om att de hängivet tjä-nar Gud men saknar den rätta insikten. De känner inte rättfärdigheten från Gud

utan strävar efter att upprätta sin egen rättfärdighet och har inte underordnat sig rättfärdigheten från Gud." (Rom. 10:1–3)

En del förkunnare protesterar mot att Gamla testamentets löften till-lämpas på nya förbundets Gudsfolk. De kallar det för en obiblisk "ersätt-ningsteologi". Men här föreligger ett missförstånd. Enligt Bibeln finns det bara ett äkta Gudsfolk, de troende, och en enda väg till Guds rike, till gemenskapen med Gud, den genom Herrens ställföreträdande frälsnings-gärning.

"Ingen kommer till Fadern utom genom mig", säger Jesus Kristus. De kristna har inte ersatt Israel. Tillsam-mans med alla troende judar utgör de det sanna Israel. De är inympade i samma träd. Det äkta olivträdet har inte ersatts.

Löftet om återkomst till Jerusalem och Herrens land

Profeterna talar på flera ställen om en räddning från förskingring och fångenskap och en återkomst till Jerusalem och Herrens land. Åter-komsten från den babyloniska fång-enskapen var ett viktigt vittnesbörd om Herrens stora makt och kärlek.

"Skulle jag finna någon glädje i den ogudaktiges död? säger Herren HERREN. Nej, jag vill att han vänder om från sin väg och får leva." (Hes. 18:23)

"Kasta bort ifrån er alla de över-trädelser genom vilka ni har syndat och skaffa er ett nytt hjärta och en ny ande. Ty inte vill ni väl dö, ni av Israels hus? Jag finner ingen glädje i någons död, säger Herren HERREN. Vänd därför om, så får ni leva." (Hes. 18:31–32)

De förskingrades räddning och återkomsten till Herrens land är helt och hållet Guds frälsningsgär-ning.

"Jag ska själv söka upp mina får

och ta mig an dem. Liksom en herde tar sig an sin hjord när han är bland sina får som varit skingrade, så ska också jag ta mig an mina får och rädda dem från alla de orter dit de skingrades en mulen och mörk dag." (Hes. 34:11–12)

"Jag ska låta en herde uppstå, gemenksam för dem alla, och han ska föra dem i bet, nämligen min tjänare David. Han ska föra dem i bet och vara deras herde. Jag HERREN ska vara deras Gud, men min tjänare David ska vara furste bland dem." (Hes. 34:23–24)

Det är inte svårt att se att det här handlar om frälsningen genom Messias. Med "min tjänare David" menas Messias som är den gode herden. Den frid och trygghet som Messias skapar skildras med hjälp av bildspråk:

"Jag ska sluta ett fridsförbund med dem. Jag ska göra slut på vilddjuren i landet, så att man tryggt kan bo mitt i öknen och sova i skogarna." (Hes. 34:25)

Profeten klargör ytterligare hur genomgripande frälsningen är och att den helt och hållet är Herrens undergärning:

"Jag ska stänka rent vatten på er, så att ni blir rena. Jag ska rena er från all er orenhet och från alla era avgudar. Jag ska ge er ett nytt hjärta och låta en ny ande komma in i er. Jag ska ta bort stenhjärtat ur er kropp och ge er ett hjärta av kött." (Hes. 36:25–26)

"Se, dagar ska komma, säger HERREN, då jag ska uppfylla det löfte som jag har talat om Israels hus och Juda hus. *I de dagarna och på den tiden ska jag låta en rättfärdig telning växa upp åt David. Han ska skaffa rätt och rättfärdighet på jorden. I de dagarna ska Juda bli frälst och Jerusalem bo i trygghet.*" (Jer. 33:14–16)

Hur blev det då efter återkomsten från den babyloniska fångenskapen? Präglades folket av stor glädje och tacksamhet till Herren? Levde de i frid och trygghet och med nya hjärtan? Uppfylldes profetian om det nya förbundet:

"Jag ska lägga min undervisning i deras inre och skriva den i deras hjärtan. Jag ska vara deras Gud och de ska vara mitt folk. Då ska de inte mer behöva undervisa varandra, ingen sin broder och säga: Lär känna HERREN! Ty alla ska känna mig, från den minste bland dem till den störste, säger HERREN. Ty jag ska förlåta deras missgärningar och deras synder ska jag inte mer komma ihåg." (Jer. 31:33–34)?

Nej, synd och otrohet fortsatte och tryggheten i Jerusalem och Juda lyste med sin frånvaro.

Staten Israel

Hur förhåller det sig då med staten Israel som bildades 1948? Är staten Israel en uppfyllelse av den återkomst och frälsning som profetiorerna handlar om?

Visst har en märklig återkomst ägt rum. Men profetiorerna talar om en återkomst till Herren av människor som renats från synd och fått nya hjärtan, en återkomst genom Messias till ett land där det råder frid och trygghet tack vare den gode herdens omsorg om sin hjord. De flesta medborgarna i staten Israel tror inte på Herren och syndernas förlåtelse bara genom Messias ställföreträdande försoningsgärning. De flesta är rationalister eller ateister och många lever i lagträdedom. Dagligen rapporteras om ofrid och otrygghet i Israel och Jerusalem.

De ultraortodoxa judarna i Mea shearim (de gamla judekvarteren i Jerusalem) accepterar inte staten Israel. Varför? Därför att staten Israel inte har bildats av Messias och inte styrs

av Messias utan av politiker. Dessutom saknas det gamla templet och offer tjänsten som måste återupprättas.

Enligt Bibeln har templet redan byggts upp igen. Messias är templet. "Judarna sade: I fyrtiosex år har man byggt på detta tempel och du ska resa upp det på tre dagar! Men det tempel han talade om var hans kropp." (Joh. 2:20–21) Fullbordandet av gamla förbundets offertjänst har också skett i och med det nya förbundet genom Messias. Till Jerusalem och Herrens land har alla troende kommit, även om de bor långt från staten Israel, och i detta Jerusalem råder frid och trygghet: "Ni har kommit till Sions berg, den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem." (Hebr. 12:22)

Hebreerbrevet klargör mycket grundligt för de troende vad nya förbundets fullbordande av det gamla förbundet innebär. Med Herrens utlovade land menas Guds rike dit ingen kommer in som inte är född ovanifrån av vatten och Ande (Joh. 3:3–5).

Om det sanna Jerusalem, helt anorlunda än det jordiska Jerusalem, talar redan Jesaja:

"Min nåd ska inte vika från dig och mitt fridsförbund inte vackla, säger HERREN, din förbarmare. Du arma, som har blivit så hemsökt av stormar utan att få tröst, med blyglans ska jag nu mura dina stenar och ge dig grundvalar av safirer. Jag ska göra dina tinnar av rubiner, dina portar av karbunklar och hela din ringmur av ädla stenar. Dina barn ska alla bli HERRENS lärjungar, och deras frid ska vara stor. I rättfärdighet ska du bli befäst. Förtryck ska vara fjärran från dig, du har ingenting att frukta. Förskräckelse ska vara borta, den ska inte komma dig nära." (Jes. 54:10–14)

De fördöma även andra, som nu utsprida judiska läror, att de fromma före uppståndelsen skola få herraväldet i världen, sedan de ogudaktiga al-lestädes nedslagits.

Augsburgska bekännelsen, art. XVII.

Vad tror lutheraner i dag?

En utmärkt bok från NPH, *End Times: Jesus Is Coming Soon* (Ändens tider: Jesus kommer snart) ger Thomas P. Nass en grundlig framställning av profetierna om tiden före Jesu ankomst och vad som händer vid hans ankomst. I bokens andra del gör han en utblick över olika falska läror om den yttersta tiden, vilka är beklagligt många och brokiga.

I ett kapitel beskriver Nass hur läror om ett jordiskt tusenårsrike (ofta använder vi *millennialism* eller *kiliasm*, som är synonyma begrepp) har infekterat också lutherska kyrkor, trots att lutherdomens huvudbekännelse, den Augsburgska bekännelsen (artikel XVII) klart tar avstånd från millennialism.

Nass visar också hur läran om tusenårsriket och uppfattningen om

Israels ställning i den yttersta tiden hänger samman. Detta gäller särskilt den variant av millennialismen som kallas dispensationalism (se rutan på nästa sida).

De lutherska kyrkorna

Martin Luther var amillennialist. I sin förklaring till den tredje trosartikeln i Lilla katekesen hänvisade han till uppståndelsen på den yttersta dagen. Reformationstiden och även ortodoxins tid hade en enhällig syn på de yttersta frågorna. Under denna tid ansågs millennialismen vara en villolära.

Först genom pietismen på 1700-talet vann millennialismen insteg bland lutheranerna. Banerförare var J.A. Bengel, som rentav beräknade datum för Jesu återkomst. Efter denna tid

har millennialismen varit tolererad i de flesta lutherska kyrkor, utom i bekenntsetrogna kyrkor.

Väckelserörelserna

I våra nordiska länder torde de lågkyrkliga väckelserörelserna vara rätt långt genomsyrade av millennialismen. I Finland har åtminstone Evangeliföreningen utgjort ett undantag. Den har tidvis tagit avstånd från läran. Från de senaste åren finns dock exempel på att en positivare framställning förekommer och accepteras.

Vi ska här särskilt lyfta fram den undervisning som publicerats i tidskriften *Kristet Perspektiv* (utges av en förening med Henrik Perret som chefredaktör). Den kan sägas representera en moderat konservativ, kyrklig

Tusenårsriket – är det bokstavligt?

I Kristet Perspektiv nr 1/2012 ingår en sammanställning av några artiklar av Per Wallendorff, skrivna 1979 och publicerade i Kyrkpressen samma år, med rubriken "Jesu återkomst och tidens slut". Ämnet har alltid eggat fantasin, uttryckligen mot bakgrund av att Jesus vägrade att ge några exakta uppgifter om den yttersta tiden och hans återkomst.

Jag finner det angeläget att kommentera särskilt avsnittet om tusenårsriket (kiliasmen) utifrån den princip som författaren själv anför: "Den lutherska grundsynen är att all lära och alla lärare skall bedömas endast utifrån Gamla och Nya testamentets kanoniska skrifter."

Artikelförfattaren påpekar att en uppmärksam läsare av Upp 20:1–7 noterar att uttrycket "tusen år" nämns sex gånger, men att det är det enda stället i Nya testamentet som direkt talar om tusenårsriket. Han påstår omedelbart att det där inte är fråga om någon bildlik användning av orden, eftersom Bibeln annars uttrycker liknelser genom ett "såsom" eller "som liknade".

Men har det då undgått författaren att detta avsnitt ingår i en lång framställning med enbart bildspråk? Det börjar redan i Upp 4:1, där Johannes skriver: "Därefter såg jag, och se ..." I nästa vers berättar han sedan att han kom i Anden, vilket är en klar signal om att det som följer är en övernaturlig syn som tydligt använder ett bildspråk.

De ofta förekommande talen är i Uppenbarelseboken symboliska. Talet 1 000 utgörs av det fullkomliga talet 10 i tredje potens. Tre är Guds heliga tal. Tusen år är en beskrivning av en total tid, så lång som Gud allena vet.

För en närmare beskrivning av talsymboliken, och för övrigt också läran om tusenårsriket och det aktuella stället, rekommenderas Siegfert W. Beckers bok *"Revelation, the Distant Triumph Song"* (NPH 1985), som också finns översatt och utgiven på finska av Concordia under namnet *"Ilmestyskirjan selitys. Kaukainen voittolaulu"*. Ett svenskt sammandrag finns i Logosmappen.

En utmärkt undervisning ges i Hans Wassermanns föredrag från dagar kring Bibel och bekännelse 1997.

Frågan behandlas även i min bok *Hoppets bekkänneelse* (webbversion i Logosmappen). I ett bibelstudium (se ruta till höger) har jag försökt göra en enkel framställning av olika synsätt och motivera varför läran om ett bokstavligt tusenårsrike är obiblisk.

Huvudargument mot kiliasmen är, vid sidan av att Bibeln inte ger något stöd för läran, att läran strider mot en huvudsanning: att Jesus kommer tillbaka en enda gång för att döma levande och döda, och att den dagen inte har uppenbarats för oss. Därför kan vi inte beräkna tiden fram till den dagen. Vi ska inte heller tänka att kristna kommer att ryckas upp för att undkomma den stora vedermödan, som ska föregå hans ankomst, eftersom den läran bygger på missförstånd av Jesu undervisning.

Vi ska alltid vara beredda att möta Herren, och fram till den dagen lever vi i en värld som blir allt ondare. Därför ber vi: Vår Herre, kom!

OLA ÖSTERBACKA

Från <http://forumjohanneum.blogspot.fi>
19.4.2012.

krets med förankring i flera väckelse-
rörelser.

I nr 1/2012 publicerades en sam-
manställning av några tidigare pu-
blicerade artiklar av *Per Wallendorff*.
Jag gjorde en kommentar i ett blogg-
inlägg på Forum Johanneum, vilket
kan läsas på föregående sida.

I nr 3/2012 ingår en längre betrak-
telse av teol.dr *Peter Beyerhaus: Isra-
els plats i frälsningshistorien*. Artikeln
utmynnar i en förväntan på Israels
återupprättelse, varvid författaren
anknyter till profetian i Hes 37 om
benen som åter får liv. Han säger att
dessa löften inte ännu har uppfyllts.
Den naturliga förståelsen, som är den
traditionella lutherska synen, är att
Hesekiel i dessa kapitel talar om den
gode Herden, Messias.

I nr 4/2012 ingår en längre artikel
av *Sven Reichmann: Varför just Israel?*
Reichmann brukar vara represe-
nterad i varje nummer, vanligen med
kortare betraktelser.

Reichmann har skrivit ett tjugot-
al böcker inom den kristna genren.
Många av dem behandlar den ytters-
ta tiden och Israel. I den här artikeln
behandlas frågan om Israels utkorel-
se, och långa och många bibelpassa-
ger citeras.

Han skriver att Israel sist av alla

skall omvända sig som folk (kollek-
tivt). Sedan frågar han vad det bety-
der att hela Israel blir frälst. "*Betyder
det att varenda kotte kommer till him-
len?*"

På den frågan svarar han kort: "Vet
inte."

Framställningen är inte helt lätt
att greppa. Exempelvis följande ut-
saga är förvirrande: "*Den enda som
kan förlåta hedningarna är Israel.*" Den
utsagan anknyter till Guds löfte till
Abram (1 Mos 12), en villkorslös
proklamation om välsignelse och
förbannelse. Reichmann menar att
hedningarna i slutskedet, när de står
i beråd att förrinta folket, ber Jesus om
förlåtelse, och då svarar han att han
redan har lovat att förbanna dem som
förbannat Israel. Nu kan han inte ta
tillbaka sitt löfte. Därför beror förlå-
telsen på Israel.

Vad innebär det? Har inte den för-
låtelse som Jesus förvärvat världen
giltighet? Är frälsningen verkligen
beroende av hur vi förhåller oss till
nationen Israel i dag?

Den uppfattningen får man ofta
när man läser modern litteratur om
Israel. Just orden om välsignelse och
förbannelse framställs ibland som ett
villkor för salighet.

Det är en farlig lära. Välsignelsen

beror inte till någon del på vad vi gör.
Den vilar på en tryggare bas: på det
som Jesus gjorde för oss på korset och
som han befäste i uppståndelsen.

Det som jag gärna understryker är
orden i det sista stycket: "Det finns
alla skäl i världen att läsa GT paral-
lellt med NT." Men vi ska läsa GT i
ljuset av NT, inte tvärtom.

Bekännelsekyrkorna

När det gäller de lutherska bekännel-
sekyrkorna torde läroståndpunkten
vara tämligen enhetlig. Den repre-
senterar *amillennialism*. Jesus kommer
tillbaka en enda gång för att döma
världen, och då sker den andra upp-
ståndelsen. Den första uppståndelsen
är nyfödelsen, när den andligt döda
blir levande med Kristus.

Lutheranerna räknar inte med nå-
gon allmän judeomvändelse och an-
ser att profetierna i GT har uppfyllts
i Kristus, med undantag av profetior-
na om Jesu återkomst. (Se Lars Borg-
ströms artikel, s. 7-8.)

Denna lära uttrycks också i CA
XVII (se ruta på sidan 11). Notera att
de många varianterna av millennial-
ism inte fanns på den tiden.

OLA ÖSTERBACKA

Tusenårsriket

Översikt över några begrepp (från bibelstu-
dium 22.5.2008; se Logosmappen)

Kiliasm, fr. grek. *chilias* = tusen

Millennialism, fr. latin *millennium* = tusen

- Läran om en tusenårig period av fred och
välstånd på jorden

Postmillennialism

- Kristendomen kommer allt mer att do-
minera nationernas styresskick
- Jesus kommer tillbaka efter de tusen åren
av fred

Premillennialism

- Först en tid av vedermöda
- Jesus kommer tillbaka, de heliga uppstår,
tusenårsriket inleds
- Jesus regerar från Jerusalem
- Jesus kommer en andra gång till dom

Dispensationalism

- Eng. dispensation: fördelning, undantag,
(gudomlig) tidshushållning
- Upphovsman: *John Nelson Darby*, känd
förespråkare: *Hal Lindsey*

- Sju olika tidshushållningar, av vilka den
sista är tusenårsriket

Den stora vedermödan (tribulation)

- *Post-tribulationism* (premillennialism):
Jesus kommer tillbaka efter vedermödan
- *Mid-tribulationism* (premillennialism):
Jesus kommer tillbaka mitt i vedermödan.
- *Pre-tribulationism* (dispensationalistisk
premillennialism): Jesus rycker upp kyr-
kan till sig, sedan kommer vedermödan,
och därefter kommer Jesus tillbaka med

Ett försök att åskådliggöra
några av de vanligaste
uppfattningarna
om tusenårsriket
(de fyra översta
alternativen). Vanligast
är pretribulationistisk
dispensationalism.

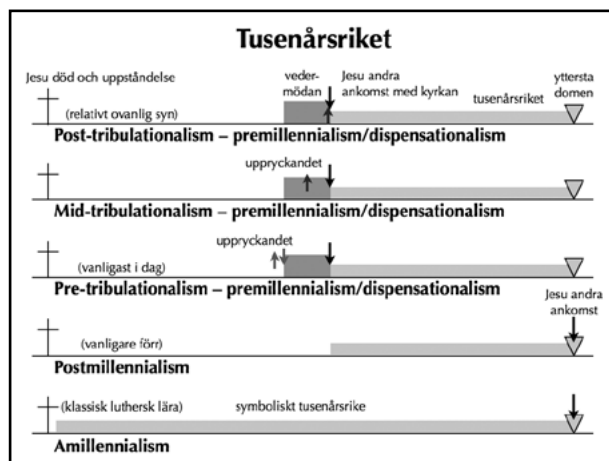
Längst nere den lutherska
läran, som betecknas med
amillennialism (= inget
jordiskt tusenårsrike).

kyrkan till tusenårsriket

- Tusenårsriket avslutas med den yttersta
domen

Uppryckandet

- Fantasieggande böcker, filmer: *Left Behind*
(lämnad kvar)
- Hör ihop med premillennialismen
- Olika uppfattningar om tidpunkter: upp-
ryckandet sker före, mitt i eller efter
vedermödan.

Missionsstift har grundats

Den 16 mars 2013 grundades en förening i Lahtis med namnet Finlands evangelisk-lutherska missionsstift (Suomen evankelis-luterilainen lähetysliikkeen). I praktiken är det Lutherstiftelsen i Finland som står bakom Missionsstiftet, även om också tre oberoende församlingar är medlemmar.

Samma dag valdes en biskop för Missionsstiftet. Prosten Risto Soramies fick 63 röster mot 19 röster för teol.lic. Sakari Korpinen. Soramies, som numera är pensionär, har utfört en stor del av sin livsgärning utanför Finland som missionär bland muslimer i finska folkmissionens tjänst.

Den nye biskopen vigs 4.5 till sitt ämbete av Matti Väisänen, som fram till dess fungerar som biskop inom Missionsprovinsen för Sverige och Finland.

Det nya missionsstiftet kommer att bli fristående från Missionsprovinsen.

Redan en vecka efter att missionsstiftet grundats sände den lutherska folkkyrkans biskopar ett brev till prästerna, där de tar avstånd från det nya stiftet. Brevet innehåller skarpa varningar:

"Att vår kyrkas präster verkar inom missionsstiftet står i uppenbar motsättning till dessa löften och till den lojalitet, som man kan förutsätta av en präst i vår kyrka. En präst i evangelisk-lutherska kyrkan i Finland kan följaktligen inte höra till prästerskapet i missionsstiftet."

Brevet kan i sin helhet läsas på evl.fi. Det ger anledning till präster i folkkyrkan att överväga vem man visar sin lojalitet.

På webbplatsen kotimaa24.fi uttalade sig biskop Seppo Häkkinen (22.3) om domkapitlens avsikter att avkraga präster i Missionsstiftet. Det avgörande är enligt honom om prästen ifråga tillhör Missionsstiftets prästkollegium. Det går inte att vara underställd tillsyn av två olika biskopar, anser Häkkinen.

Prästkollegiet har i detta nu 37 präster som är helt eller delvis anställda av Missionsstiftet.

Missionsstiftet öppnade omedelbart en ny webbplats på den kryptiska adressen www.lhpk.fi. Där finns information på finska, svenska och engelska. Till missionsstiftet hör i dag två svenska församlingar: S:t Gabriels församling i Åbo och S:t Jakobs församling i Jakobstad.

På Missionsstiftets finska sidor gick stiftsdekan Juhani Pohjola i svaromål mot biskoparna i ett blogg-inlägg 23.4: *Huomioita piispojen ohjeistuksesta* (Noteringar om biskoparnas anvisningar).

Pohjola gläds till en början över att biskoparna verkligen förmanar prästerna att sköta sitt ämbete i trohet mot det uppdrag de fått av Kristus och enligt kyrkans bekännelse.

Till detta undrar han när biskoparna senast har vidtagit åtgärder för att få prästerna att förbli vid den lutherska bekännelsen. Han citerar de stränga orden från Athanasianska trosbekännelsen, som förpliktar till ett fullt och oförfalskat fasthållande vid den kristna tron, med risk för att annars gå evigt förlorad.

Pohjola erkänner att Missionsstiftet visserligen väcker en del frågor, men hur är det då med det förhållandet att en stor del av prästerskapet numera förnekar delar av trosbekännelsen, frågar han.

Han undrar också hur det kan komma sig att biskoparna anser Missionsstiftet vara riktat mot kyrkans arbete, och därför vägrar att upplåta rum för dess verksamhet. Missionsstiftet vill ju inte arbeta emot folkkyrkan, utan snarare tjäna till människornas andliga uppbyggelse.

Slutligen tar Pohjola upp den varning som riktas mot präster som är ordinerade av biskopar i folkkyrkan. Han hänvisar till att han själv blev prästvigd av biskop Olavi Rimpiläinen 1999 efter att ha godkänts av domkapitlet och kallats till ämbetet. Missionsstiftets präster står inför frågan: är det de som har ändrat sig, eller är det kyrkan runt dem som har förändrats? Vem av dem har avlägsnat sig längre från bekännelsen?

Pohjola sammanfattar:

Situationen är onekligen problematisk. Båda parterna vädjar till samma

prästlöfte. Just det förpliktar oss att verka i Missionsstiftet, och via det också för det andliga uppbyggandet av den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Biskoparna verkar motivera de eventuellt kommande disciplinära åtgärderna med det. ... Hur mycket främjas Guds ords utbredning, verksamhet enligt kyrkans bekännelse och kyrkans ordning inom den evangelisk-lutherska kyrkan av att man fråntar Missionsstiftets präster deras prästrättigheter?

Kampanj för samkönade äktenskap

När den nuvarande regeringen i republiken Finland bildades för två år sedan skrevs det in i regeringsprogrammet att ingen proposition om samkönade äktenskap läggs fram av regeringen under denna mandatperiod.

En grupp på 76 riksdagsledamöter väckte en motion i ärendet. Motionen förföll dock i lagutskottet med rösterna 9–8.

Detta utlöste en aktivitet för ett medborgarinitiativ som startade på jämställdhetsdagen den 19 mars. Redan efter 14 timmar hade webbuppbygget samlat 50 000 underskrifter, vilket är minimum för att initiativet ska tas till behandling i riksdagen. När detta skrivs har knappt 140 000 namn noterats, vilket dock är endast ca 3 % av antalet röstberättigade. Detta kan knappast tas som stöd för att någon betydande del av befolkningen stöder initiativet.

Eftersom medialobbningen är oerhört effektiv verkar det vara en allmän mening att också Finland med tiden får samkönade äktenskap. Frågan är bara när det sker.

En strategi som används är att man är villig att lämna kyrkan utanför vigseltvång av homopar. Om lagstiftningen ändras kommer trycket dock att vara oerhört stort att kyrkans präster ska viga. Många vill ju också göra det. Snart uppstår här ett parallellfall till vägran att samverka med kvinnopräster.

OÖ

D:r Martin Luther

3:e veckan efter påsk, onsdag

Från Evangelisk Själaspis för hemmet (bearbetad)

Predikan

**Jag skall be Fadern, och
han skall ge er en annan
Hjälpare, som alltid skall
vara hos er. (Joh 14:16)**

Detta har vår Herre Kristus talat till tröst för sina kära kristna, för att de inte skulle förfäras och bäva så mycket för det som skulle möta dem efter Hans kroppsliga bortgång. Han visar tydligt hur det skall gå dem.

De har kallats att lida här på jorden, inte endast av världen, som hatar och förföljer dem och förorsakar dem alla möjliga kval, utan också av djävulen. Dessutom ansätts de av sitt eget hjärta och samvete, som känner sin synd och svaghet.

Överallt går det dem så, att de i världen är eländiga och övergivna. Ingenstans finner de någon tröst. De skulle alldeles förlora modet om de inte uppehölls genom synnerligen stark gudomlig tröst från himlen.

Världen lever fri och säker i sus och dus, utan fruktan och bävan, och den bryr sig varken om Guds vrede eller nåd. Den har därvid ett gott mod och behöver ingen hjälpare. Men den fattiga, lilla hopen, som är kallad och döpt att tro på Kristus och förbli hos Honom, den behöver verkligen en hjälpare som styrker och uppehåller dem, så att de kan fördrå och uthärda allt sådant.

Då jag nu går ifrån er, säger Kristus till sina lärjungar, och ni måste lida, vill jag ändå inte lämna er så, att ni skall bli

övergivna och utan tröst. Hitills har ni haft glädje och tröst i mig, men bara till en tid. Denna timliga tröst måste upphöra. Jag kan inte vara hos er för evigt på detta sätt, om jag skall komma till min härlighet och genom er utbreda mitt rike.

Då detta nu måste ske snart, måste jag dö och fara till himlen och lämna er efter mig. Men ni skall därför inte vara övergivna, utan i stället ha den trösten, att jag skall be Fadern sända er en annan hjälpare. Han stannar inte som jag bara för en liten tid hos er, utan han stannar hos er för alltid. Han tröstar er mycket kraftigare än jag har gjort genom min kroppsliga närvaro. Och detta skall börja genast efter min död och uppståndelse, och det skall inte upphöra förrän jag hämtar er till mig.

Så börjar nu Kristus här predika om den Helige Ande som skulle ges kristenheten. Genom Honom skulle den uppehållas till den yttersta dagen.

Här bör vi noga lägga märke till hur vänligt och trösterikt Herren Kristus talar till alla fattiga, bedrövade hjärtan och till rädda, modfällda samveten. Han visar oss hur vi rätt skall känna den Helige Ande och erfara Hans hjälp.

Härmed förklarar Han sitt misshag mot allt, som vill förföra de kristna och ge dem en sådan sorg att de förlorar modet. Det är som om Han ville säga: Jag vet väl, att världen, djävulen

och ert samvete skall skrämma och plåga er, men ni skall ändå vara oförfärade. Ni skall veta, att varken jag eller min Fader vill förskräcka eller oroa er. Den som gör det är djävulen, om han än bär mitt namn eller Faderns namn.

Här är det avgjort att Han skall be Fadern, att Han skall ge en annan hjälpare. Denne hjälpare skall stanna hos oss för evigt och inte göra något annat än oupphörligt styrka och hjälpa oss.

Nu finns inget tvivel om att Kristi bön verkligen är hörd och att Fadern gör allt vad Kristus ber Honom om. Därför kan det inte vara Guds vilja och mening att skrämma och oroa oss. Kristus gör det inte, som Han alltid bevisar både med ord och gärningar. Fadern gör det inte heller, eftersom Han har ett hjärta och en vilja med Kristus. Inte heller den Helige Ande gör det, för Han är och skall heta en hjälpare, så som Kristus här benämner och beskriver Honom.

*O Gud och mänska, Jesus Krist,
som synden på dig tagit,
du känner bäst vår stora brist,
du trött och frestad varit.
O Jesus, du vår Broder kär,
ditt löfte vi påkallar:
sänd Hjälparen som sanning lär
och kan bevara alla
för att ifrån dig falla.*

(Olaus Petri 1526, bearb. Andreas Holmberg 2011)

Välkommen till nya Logosmappen!

Till nyår öppnades Logosmappens nya webbsidor. Nu används ett s.k. responsivt tema med Wordpress-teknik. Att temat är responsivt betyder att det automatiskt anpassar sig efter smarttelefoner och pekplattor.

På bilden ses ingångssidan som den ser ut på datorskärm, med en infälld bild från en smarttelefon.

Det finns en hel del material som ännu visas i den gamla Logosmappen, och den finns också till förfrågande om man inte kan använda den nyaste tekniken.

Vill du vara med och hjälpa till? Det går nu mycket lättare än tidigare. Kontaktuppgifter finns under menyn Föreningen Logos.

Bibeln, dinosaurier och Noas flod

Kursdag kring evolution och skapelse i Biblion 18.5.2013

Foto: Privat (MM)

Mats Molén är en av Sveriges kunnigaste föreläsare inom området skapelse och utveckling och har kallats "Mr. Skapelse i Sverige". Han är känd för många i Vasanejden från sina kurser på Evangeliska folkhögskolan. Hans första bok "Vårt ursprung?" är en klassiker.

Molén driver ett skapelsemuseum i Umeå: Den förhistoriska världen.

Lördagen den 18 maj föreläser Mats Molén i Biblion på en kurs som Föreningen Logos ordnar i samarbete med Svenska studiecentralen. Kursen är samtidigt föreningens årshögtid. Program:

13.00 Jordens ålder, frågor och kort paus

14.00 Jordens historia, frågor och kaffepaus

15.45 Bibeln, dinosaurier och Noas flod.

Möjlighet att ställa frågor och samtala till ca 17.30.

Läs om museet *Den förhistoriska världen* här: <http://www.dinosaurier.nu>.

Mats Moléns webbplats: <http://www.matsmolen.se>.

Guldgruvor på nätet:

logosmappen.net
folkbibeln.net

Databaser, bl.a. Gezelius:
kefas.logosmappen.net/fmi/iwp

Databas över inspelningar
(mp3 och video):

logosmappen.net/ous

Lägg bokmärke!

Renoveringen fortsätter

Under våren har renoveringsarbetena i Biblion fortsatt med målningsarbeten i hallen. Ett arkivrum inreds bakom hallen, invid den nya herrtoaletten.

Läs på sidan 5 om Föreningen Logos verksamhet under 2012 och en kort översikt över planerad verksamhet för 2013.

Kommande verksamhet i Biblion

Gudstjänster

Svenskspråkiga gudstjänster ordnas av S:t Johannes evangelisk-lutherska församling (StJ). Normal tidpunkt är söndagar kl 11 utom den fjärde söndagen i månaden, då finsk gudstjänst hålls kl 12 av SLT (Lutherska bekännelsekyrkan i Finland).

Direktsändningar och arkiv:
<http://sanktjohannes.info/stjdirekt>.

Finskspråkiga gudstjänster ordnas av Evangelisk-lutherska Missionsstiftet (Lutherstiftelsen) varannan söndag kl 17.

Bibelstudier hålls varannan torsdag kl 19 i StJ:s regi. Ämnet är Apostlagärningarna.

Se webbkalendern i Logosmappen/Föreningen Logos!

Föreningen Logos är tacksam för din gåva!

Kom ihåg Logos i ditt testamente!

Logos bankkonto: 497028-241584
IBAN: FI80 4970 2820 0415 84
BIC: HELSFIHH